CURIER JUDICIAR

Intorsătură senzațională in afacerea fraudelor dela Casa pădurilor

Nu zece milioane, ci peste 100 milioane lei s'au furat!

Trib. Ilfov s. IV a condamnat anul trecut, la cinci ani închisoare și la vre-o 10 milioane lei daune, pe fostul director din Casa Pădurilor Ovid Cratero, dovedindu-se, după ieșirea lui la pensie, că a prădat fondul lucrărilor silvice.

Inculpatul a făcut apel.

Procesul s'a reluat astfel de la început; și ar fi durat cine știe cât, dacă nu-l ajungea din urmă legea pentru apărarea patrimoniului public și procedura ei de accelerarea judecăților.

Regimul nou de judecarea prevaricatorilor avuției țării, i-a grăbit însă ritmul, iar Cratero s'a grăbit să-și desfășoare ultimele probe în apărare.

A cerut, anume, facerea unei noui expertize, spre a dovedi că personal n'a deturnat suma ce i se pune în seamă și că chiar lipsurile ce eventual i-ar reveni nu se datoresc vre-una deturnării frauduloase ci abuzului instalat de „alții" acolo, la Casa Pădurilor și în gestionarea fondului jefuit.

Expertiza s'a admis și efectuarea ei a fost încredințată unora din experții contabili cei mai severi ce-i are justiția represivă a Capitalei.

Lucrarea e pe sfârșite.

Raportul se va depune în curând.

Din primele constatări ale experților rezultă însă că — indiferent de amestecul, răspunderile și... beneficiile trase de Ovid Cratero — fraudele săvârșite la Casa Pădurilor trec cu mult peste quantumul arătat în ordonanța definitivă privitoare pe inculpatul apelant.

Nu e deloc vorba doar de „vre-o zece milioane" lei. Ci s'au furat zeci de milioane.

Conclusiile experților tind spre 100 milioane lei: sume nejustificate, irosite, deturnate sau abătute dela destinația laterală bugetară.

Ministerul domeniilor a fost sesizat.

Se cercetează, de aceea paralel cu judecata procesului lui Cratero, răspunderile ce incumbă celorlalți culpabili trădați de expertiza ordonată de Curtea de Apel — și — mai ales de sancționarea lor.

Faptele sunt aparent prescrise, sub raportul riscurilor legii penale.

Rămâne deci doar acțiunea administrativă și cea civilă.

Ministerul avizează însă deopotrivă și la sesizarea Comisiunei pentru Controlul averilor.

Ancheta pavagiilor din sect. I Galben

Am scris la timp că ministerul de interne sesizându-se de reclamațiile tot mai frequente ce i se adresează cu privire la chipul grav defectuos în care s'au executat lucrările de pavarea unora din străzile sectorului I a deferit cazul Parchetului.

Se pare că chiar de s'ar dovedi că afacerea stă sub auspiciile codului penal, încă n'ar fi aplicabile rigorile legii patrimoniului public deoarece angajarea contractului și chiar efectuarea lucrărilor s'au produs cu mult înainte de inscăunarea regimului pomenitei legi.

Totuși, fiind în joc prestigiul însuși al administrației publice și mânuirea avutului obștesc, iau măsuri de grabnică anchetă.

Cazul s'a repartizat unui cabinet de instrucție (IX).

Iar titularul cabinetului, d. jude instr. G. M. Oprescu, a pășit imediat la instrumentarea cauzei audiind în prim rând pe d. I. Săbăreanu, fostul primar al sectorului I și pe d. inginer Bogdan Alexandrescu, fost director al comunicațiilor sectorului (azi subdirector al comunicațiilor municipiului).

D. Săbăreanu a dat ample lămuriri asupra chipului cum s'a ajuns la concedarea lucrărilor în seama firmei Intreprinderile Mateescu și asupra spiritului în care s'au fixat condițiunile contractului.

D. ing. Bogdan Alexandrescu a semnalat că — cel dintâi d-sa — a constatat neregularitățile lucrărilor și s'a opus lor învederând organelor municipale superioare abaterile și contravențiile antreprizei.

Cercetările — pornite pe acest vad, de stabilire prealabilă a geometriei largi a faptelor și răspunderilor — au ajuns astfel eri la antreprenori, adică la titularii antreprizei.

D. Mateescu, care a contractat, a decedat trei luni după sfârșirea lucrărilor iar succesorul lipsește din Capitală, până Marți. In această situație a fost ascultat eri, îndelung, și deocamdată, procuristul întreprinderii: D. Novacevici.

Audierea a rămas în continuare spre a fi coroborată cu actele ce s'au cerut și vor sosi la cabinet, probabil luni.

S'a sfârșit ancheta traficurilor dela primăria Griviței

Sâmbătă s'a încheiat instrucția judiciară în afacerea scandaloaselor traficuri învârtite de o mână de funcționari mărunți ai primăriei comunei suburbane Griviția, în frunte cu secretarul primăriei, Emil Beck.

Precum se știe, inculpații implicați în această afacere n'au dat iama în veniturile cetățenilor. Au tras însă foloase frauduloase, considerabile, din libertările de bilete de populație, măsluind actele și incetățenind în suburbana lor pe orice amator de asemenea documente.

Parchetul și-a menținut concluziunile inițiale de urmărire.

Probatorii noui nu s'au mai cerut.

Ordonanța definitivă se va da astfel în primele zile ale săptămânei ce vine.

Conversiunea in... Gălbinași

D. jude instr. Simionescu, al cabinetul 8, a dat ordonanță definitivă de urmărire pentru fals în acte publice contra primarului Mihalache D. Bănilă, al comunei Gălbinași jud. Ilfov și a notarului Ion Niculae Constantinescu, și pentru abuz de fals contra săteanului localnic Niță Ticu.

Primii doi sunt învinuiți că — spre a-i înlesni celui de al treilea beneficiul legii conversiunii datoriilor agricole, deși n'avea nici un drept fiindcă încetase cu vre-o zece ani mai înainte de a avea vre-o legătură cu glia — i-au confecționat un certificat mincinos în acest sens.

Isprava s'a desvăluit însă la timp.

Astfel că n'a provocat decât excluderea celor doi din funcțiile publice și trimiterea cător trei în judecata tribunalului.

Fraudă in convenții

D. procuror I. N. Demetrius a deschis acțiune publică pentru înșelăciune în convenții, contra comerciantului Stelian Chihaioglu, din calea Victoriei 86.

Inculpatul e învinuit că într'o tovărășie, pentru negoț, de covoare — în care el a adus ca aport ...experiența, iar reclamantul și asociata sa d-na Martens, a adus ca aport 280 mii lei, și-a spoliat atât de abil tovarășa, în cât la sfârșit aceasta a rămas cu... experiența și iscusitul domn Chihaioglu cu banii!

Dosarul s'a trimis de-a dreptul în fața tribunalului corecțional.

Arestat la masa verde...

Niculae Ciurea zis Țurea, fost funcționar la Creditul Rural, a prădat instituția — acum câțiva ani — cu vre-o două milioane jum. și a fugit apoi peste frontieră vagabondând o vreme, în chip de prinț rătăcitor, peste mări și țări.

Țările străine diverse, vizitate de fugar, s'au vădit a fi foarte ospitaliere față de el, cât a dispus de milioane (chiar de furat). In clipa însă când Țurea-Ciurea a fost simțit că e fără lățcaie, s'a risipit orice toleranță și amabilitate.

Și ni l-a trimis peșcheș, — fără nici o formă de extrădare și înainte chiar de a-l cere ca atare, — pe cale administrativă.

Predat Parchetului, Ciurea-Țurea a simulat mai întâiu pe inocentul apoi pe tuberculosul.

Tertipul n'a prins însă.

Tribunalul, Curtea de Apel și Inalta Curte l'au osândit — pentru isprava comisă — fără cruțare.

A recurs atunci la alte manopere ca să întârzie ispășirea: a pornit adică o serie de contestații.

Nici n'apuca să i se respingă una, și făcea alta; la tribunal, la Curte, la Inalta Curte — și apoi apeluri, recursuri, și iar contestații etc...

Jocul a prins.

Până deunăzi însă când primul procuror al trib. Ilfov l-a găsit — teafăr și zglobiu — în jurul mesei verzi dela Sinaia.

D-sa a dispus expedierea cinicului infractor în Capitală și de aci la Văcărești, unde eri a fost încarcerat cu toate onorurile și formele cuvenite

Şoferul „Ghinion" a fost incarcerat la Văcărești

E vorba de șoferul Ilie Moraru — zis Ghinion — din serviciul d-lui N. Ionescu Brăila care voind să-și plimbe, deunăzi, clandestin, un prieten, i-a rupt cranțul, iar mașina stăpânului, o superbă limuzină nouă, a făcut-o praf într'un stâlp anonim dela șosea.

In vreme ce victima se zbate încă între viață și moarte, Monaru a compărut Sâmbătă în fața tribunalului corecțional s. II (ca instanță de confirmare a mandatului de arestare ce i s'a lansat pentru abuz de încredere, distrugere și imprudență criminală).

Tribunalul i-a confirmat mandatul.

Ancheta unei noui afaceri de devize

Parchetul a fost informat de unăzi de poliția devizelor din Banca Națională a României că o seamă de aprobări de devize — în număr de peste 400— au fost smulse prin fraudă, de oarece petiționarii semnatari, fie destinatarii sumelor. fie și unii și ceilalți, sunt necunoscuți, fictivi.

S'a semnalat, tot odată, că după toate probabilitățile, operația a slujit unor ingenioase exporturi clandestine de valute — satisfăcând aparent, toate cerințele formale ale legii — destinate însă scopului de a forma disponibil de devize în străinătate unor persoane cu totul altele decât expeditorii și destinatarii scriși pe formularele B. N. R.-ului.

Faptul și procedeul fiind prevăzute și pedepsite de regulamentul legii devizelor—devenit și el lege, în 1937, parchetul a reținut denunțul și l'a trimis în cercetarea d-lui jude instr. al cabinetului 9, care a și început să citeze în loturi pe cei mai bine de 400 de semnatari ai petițiilor incriminate precum, și mai ales, pe medicii cari le-au liberat certificate medicale spre a le înlesni aprobările.

Primele investigații au stabilit că, în adevăr, cei mai mulți dintre petiționari sunt fictivi, sau necunoscuți la adrese (ceea ce ar putea însemna, în definitiv, exact același lucru).

Cei 27 de traficanți dela Casa asigurărilor sociale au fost trimiși in judecată

Sâmbătă s'a efectuat procedura contradictorie în afacerea traficanților și hoților organizate de „banda celor 27" pe seama fondurilor de ajutor de înmormântare ale Casei Centrale a Asigurărilor Sociale.

Am scris la timp și pe larg despre ele.

Se știe astfel că mai mulți funcționari inferiori ai Casei, asociați cu o ceată numeroasă de complici din afară — alcătuiți într'un sistem de operații pe cât de savant pe atât de întins — au pus la cale să stoarcă fondul în chestiune.

In acest, scop unii dintre membrii bandei întocmeau acte false de deces și cereri fictive de ajutoare de înmormântare, conform legii asigurărilor sociale. Alții se prezentau cu „documentele" la complicii lor din Casa Centrală. De aci hârtiile porneau la resolvat — învestite cu referate favorabile și complice — și se întorceau aprobate. In urmă, capii hoției — recrutați dintre funcționarii instituției, — încasau ajutoarele (ce se centralizau apoi și se distribuiau după... merit).

Prădăciunea a durat luni dearândul, storcându-se zeci — și poate sute — de mii de lei din avutul asigurărilor sociale. A fost descoperită însă, în cele din urmă, grație unei fericite împrejurări. Și cercetările justiției, conduse cu deosebită râvnă de d. jude instr. Oprescu al cab. 9, au reușit nu numai să stârpească jaful dar chiar să prindă pe vinovați.

In ședința contradictorie de eri d. procuror Octav Vasiliu a menținut în totul rechizitoriile introductive ale parchetului, prin care au fost puși sub rigorile legii penale cei 27 de culpabili și a cerut trimiterea lor în fața tribunalului corecțional.

Inculpații: Alexandru Andreescu, Tudor Cristescu, Ghe. Rădulescu, Teodor Butnaru, Ion Mihăilescu, contabilul Iliescu ș. a., au stăruit să afirme că sunt nevinovați, dar n'au mai venit probatorii noui preferând să se judece cu un ceas mai de vreme.

Cel din urmă inculpat în cauză, inspectorul Petre Dinescu din Asigurările Sociale, a cerut însă o serie de probatorii noui spre a dovedi că ar fi pe nedrept implicat în această afacere.

De acord cu concluziile Ministerului public, probatoriile propuse au fost respinse ca neconcludente.

In consecință, d. judecător Oprescu a declarat instrucția terminată, urmând ca în săptămâna viitoare să emită ordonanța definitivă.

Abuz de incredere

D. procuror Demetrius a trimis deadreptul în judecata tribunanului corecțional pe comercianții—chemați între timp și în stare de faliment CAROL BARATH și ASCHER BORNSTEIN (din calea Griviței 33).

Ambii sunt învinuiți de abuz de încredere comis prin aceea că primind în consignație o cantitate de vinuri, în valoare de 760 mii lei, dela întreprinderea „Străulești" și-au însușit marfa și sumele prinse din vânzarea ei.

Diverse

D-nii Codin și Nicolae Cernăianu au făcut apel contra ordonanței definitive a cabinetului 9 instrucție, prin care au fost trimiși în judecată (în afacerea traficurilor ce s'ar fi comis în eparhia Râmnicului Noului Severin).

— Trib. Ilfov s. II a condamnat eri la câte trei ani închisoare pe Cristea Ion și Marin Barbu zis Cazan, lucrători ceferiști din Feteși, pentru furt de materiale (cuzinețe de bronz) din depozitul acelei gări și la patru luni închisoare pe Nicolae Crețulești, strungar din București (Chitila) ca tâlnuitor, fiindcă a cumpărat pe prețuri derizorii parte din prada primilor doi, deși îi cunoștea prea bine proveniența.

— Notarul comunei Cosoba, Ion Georgescu, a fost trimis în judecată conform legii actelor de stare civilă, fiindcă a lucrat cu atâta neglijență încât i-au rămas documentele — de căsătorii și nașteri — netrecute în registre, cu lunile.

Funcțiuni și locuri de muncă

pentru invalizi, orfani și văduve de război

Serviciul pentru plasarea invalizilor, orfanilor și văduvelor din război din direcția muncii, aduce la cunoștința celor interesați că are posibilitatea să facă plasări în următoarele posturi:

Cinci locuri în școala pregătitoare de contabili și controlori de materiale c. f. r. din București și Cluj. Solicitatorii trebue să fie licențiați ai academiei comerciale, să aibă serviciul militar satisfăcut și să nu depășească vârsta de 40 ani.

Cinci licențiați ai academiei comerciale, pentru București.

Doi funcționari dintre cari unul cu cunoștința limbei germane și altul dactilograf. Ambii să fie absolvenți ai școalei superioare de comerț.

Două stenodactilografe, pentru București, din care una cu cunoștința limbilor franceză și germană și alta și cu engleză.

Cinci funcționari, absolvenți ai școalei superioare de comerț, pentru București și provincie.

Un ajutor contabil cu un salariu lunar de 5000 lei și cu cunoștința limbilor franceză și germană, pentru București.

Un dactilograf, pentru București.

Un conducător tehnic cu cunoștințe perfecte și cu experiențe la citirea și calcularea instrumentelor de rafinărie, pentru Teleajen.

Un desenator specialist în calcularea betonului armat, pentru București.

Patru locuri în școala medie de economat c. f. r. București. Candidații trebue să fie absolvenți ai școalei superioare de comerț, să fi satisfăcut legea recrutării și să nu depășească vârsta de 26 ani.

Două dactilografe perfecte cu cunoștința limbilor străine. pentru București.

O încasatoare la o agenție de voiaj din Brașov, cu cunoștința limbilor. franceză, germană și engleză.

Un post de agent veterinar, pentru Sulița, unul pentru Ghelmenți, două pentru Hotin și un post de revizor de animale. pentru Edenița, jud. Hotin. Conditiunile de admitere sunt cele prevăzute de statutul funcționarilor publici.

Trei agenți încasatori pentru comerțul cu mașini de cusut pentru T. Severin, Călărași și Arad.

Douăsprezece ofrane cari să servească într'o sală de consumații de confiserie. cum se obișnuește în marile magazine din centrele străinătății, pentru București.

Un strungar în fier, pentru București.

Doisprezece torcători, două zeci și șapte depănători, doi dărăcitori, opt destrămători și trei manipulanți de lână, pentru București.

Vacanțele pentru cari există cereri corespunzătoare, nu se publică.

Termenul pentru ocuparea acestor vacanțe fiind scurt, doritorii să concureze pentru ocuparea lor își vor înainta de urgență direct serviciului de plasare I. O. V., din direcția muncii, str. V. Alecsandri nr. 1, **cererile însoțite de următoarele acte: certificat I. O. V., extract de naștere, certificat de studii, de naționalitate, de bună purtare, de sănătate și actul pentru satisfacerea serviciului militar.** Cererile primite fără acte nu pot fi satisfăcute.

Acei, cari nu întrunesc condițiunile arătate mai sus, să nu înainteze cereri, iar acei cari solicită unul din locurile indicate să menționeze în cererea făcută și numărul postului din prezentul comunicat.

Acei cari doresc să beneficieze de prevederile legii de plasare și nu îndeplinesc condițiunile pentru aceste posturi, își vor înainta cererile pentru plasarea Oficiilor județene I. O. V.

Invalizii din război vor înainta în plus și certificatul de capacitate de muncă.

Cei din București se vor prezenta personal.

Își ținea banii in podul casei și i s'au furat 100.000 lei

Constanța, 23 Iulie

Azi dimineață s'a prezentat la chestura din localitate d. Schmiedt, patronul florăriei cu acelaș nume, din str. Carol, rechemând că a căzut victima unui furt de bani în valoare de peste 100 mii lei.

In reclamație, d-sa arată că reușise în mai mulți ani să strângă suma de 200 mii lei pe care o ținea într'un cufăr din podul casei.

Azi, dim., ducându-se să ia niște bani din cufăr, a constatat lipsa sumei de 100 mii lei.

Organele polițienești, în urma acestei reclamații, au ridicat și reținut la chestură, pentru cercetări, pe casierul florăriei și două servitoare cari se bănue că nu ar fi străini de acest furt.

Cercetările continuă.

PROBLEME ACTUALE

Portul național din Banat, ceva despre el și înstrăinarea lui

xx

Dela redacția noastră din Banat

Bănățenii în mândrele lor porturi, stând de vorbă.

Timișoara, 20 Iulie

Iată un subiect, care pare perimat și care totuși este foarte actual, acut de actual. Că aceasta este realitatea ne-o dovedește faptul că Fundațiile culturale regale, la îndemnul regal, au luat între preocupările lor și problema portului național. Astfel s'a numit o comisiune, care să studieze această chestiune, pe provincii și să avizeze la măsurile menite să restaureze în drepturile lui firești și să așeze la locul de cinste, portul național, care în ultimul timp a ajuns foarte oropsit. Eram obișnuiți în copilăria noastră, ca la orice sărbătoare națională să vedem la orașe doamne și domnișoare purtând frumosul nostru port național In special în noile provincii acest obiceiu, care devenise tradiție, își avea frumusețea lui, prin faptul că aici trăind funcționari, ofițeri din diferite provincii ale țării, soțiile lor îmbrăcau costumul specific al acelei provincii. astfel că orice sărbătoare națională aduna, ca într'un buchet, specificul fiecărei regiuni.

Astăzi acest frumos obiceiu a fost părăsit, foarte puține femei dela orașe — onoare excepțiilor — nu că nu mai îmbrăcă costumul național, dar nici nu-l mai au, ce să mai vorbim de generațiile noui.

Dacă aceasta este situația la orașe. de ce să ne mai întrebăm pentruce portul național este abandonat la sate, când se știe cât de desvoltat au țăranii simțul imitației și nu în cele bune.

Dacă stăruim azi asupra problemei portului național din Banat o facem, fiindcă socotim această chestiune una dintre problemele vitale ale acestei provincii. Au fost alții. cari înaintea noastră au dat alarma asupra faptului înstrăinării portului național din Banat, au căutat să analizeze motivele și cauzele acestui fenomen, să sugereze măsuri de îndreptare a acestui rău național, dar revirimentul așteptat de cei ce gândesc cu strângere de inimă la comorile ascunse în portul nostru național, n'au văzut nici o îndreptare, nici o inițiativă de revenire la portul național. In această situație se pune logic întrebarea: trebuie ca lupta de reintegrarea portului național în drepturile lui firești, să fie lăsată la voia întâmplării, trebuie să disperăm cu totul?

Noi credem că nu. Se vor găsi încă oameni de inimă —— și ne gândim în primul rând la preoți și învățători la societățile feministe, cari să pornească o acțiune viguroasă de reabilitare a portului nostru național, premergând cu exemplul propriu, tocmai fiindcă am relevat spiritul de imitație al țăranului nostru.

Cântecul și portul este specificul unui popor de aceea ele trebuiesc păstrate cu sfințenie. Orice alterare sau părăsire a lor scade nu numai tezaurul de artă națională dar scade însăși personalitatea acelui popor. Prin ce altceva decât prin port, ne-am păstrat individualitatea noastră ca popor? Cu câtă grije și dragoste era cultivat acest port național, în trecutul sbuciumat al noilor provincii, când lângă oricare perete, lângă oricare horă se putea ivi jandarmul ungur, care să rupă un tricolor ascuns artistic, în diferitele cusături ce împodobeau cămășile țăranilor noastre!

„TOT BANATU-I FRUNCEA"?

In Banat, unde împrejurările economice au dat o independență materială țărănimii, mai accentuată decât în alte provincii, portul național își are un specific aparte. Imbinarea culorilor, așezarea lor și grija cu care se împodobesc orice cusături, fac ca în acest specific să se oglindească caracteristicile poporului bănățean. In portul național din Banat se resfrânge cele două lozinci, devenite proverbiale „Tot Banatu-i fruncea" și „Eu mis bănățean". Această mândrie și amor propriu, care în nici o parte nu se poate întâlni, așa de accentuat ca aici, s'a cristalizat și în portul național „nealterat al acestei provincii istorice.

Grija pentru îmbrăcăminte, apoi felul în care se îmbină și armonizează culorile, sunt elemente, cari ne îndrituiesc să afirmăm că portul acestei provincii s'a ridicat în faza rafinării, deci denotă o superioritate la care s'a ajuns prin civilizație, cultură și spiritul de imitație al altor neamuri conlocuitoare. Tocmai de aceia, odată cu rafinarea acestui port și procesul de ridicare ca valoare artistică se observă o tot mai accentuată infiltrație streină. care duce la înstrăinarea lui.

Fenomenul este propriu acestei regiuni, fiindcă pe lângă condițiunile generale de înstrăinare, a avut și condițiuni specifice, contactul cu minoritatea șvăbească și sârbească, cari au lăsat urme și în port.

In problema natalității, din care se face un capăt de acuzare Banatului, cauza principală așezată în loc de frunte, de toți cercetătorii acestui fenomen, este sistemul „celor doi copii" împrumutat dela germanii colonizați în această regiune.

Dar urmele pe cari le-a lăsat în port contactul cu aceste două minorități, nu sunt de natură a altera specificul românesc al portului bănățean. Instrăinarea portului național din Banat a pornit pe altă pantă, exagerarea rafinăriei și trecerea de la portul țărănesc la cel orășenesc caricaturizat și împopoțonat cu materialul mahalalei mătasea artificială, ciorapul de mătase, pălăria cu pene, etc.

Este un proces de transformare, care pe lângă pervertirea spiritului și alterarea specificului nostru românesc manifestat prin bunul simț al culorilor simple, în cari predomină albul imaculat al nevinovăției, ne va duce la ridicol. După cum în clasa noastră mijlocie, datorită lipsei de cultură, și-a făcut loc tendința de împiestrițarea limbei cu fel de fel de neologisme, întrebuințate alandala, tot așa în clasa țărănească, care și-a pierdut bunul simț tradițional, se observă o tendință de caricaturizare a orașului.

CAUZELE INSTRAINARII PORTULUI NAȚIONAL

Cauzele acestui proces de înstrăinarea portului național, și uneori chiar de părăsirea lui, sunt multe și variate. Unii, cari cercetează problema nu cu destulă atențiune, declară că una din condițiunile esențiale este apropierea de oraș, care are drept corolar îndepărtarea de portul nostru național și acceptarea tuturor formelor și obiceiurilor orașului în special în imitarea acestora.

Un migălos și obiectiv cercetător al comorilor artistice și al trecutului bănățean. — d. dr. Ioachim Miloia, directorul muzeului bănățean, — într'un articol asupra acestei probleme, arată că această afirmațiune corespunde adevărului, cel puțin în Banat.

Astfel în urma cercetărilor făcute de d-sa, a constatat că cele mai frumoase costume naționale, atât pentru bărbați cât și pentru femei, se păstrează în imediata apropiere a Lugojului, în comunele Ohaba, Babșa, Belint, Chizătău, Budint, apoi între Lugoj și Timișoara dealungul liniei ferate la Topolovăț, Șuștra, Izvin.

D. Miloia arată că în comune depărtate de oraș, deci unde influența acestuia este minimă, a constatat importante schimbări în port, astfel în ținutul Almajului, regiunea muntoasă din jurul Făgetului și în jurul Caransebeșului, cele mai sărace regiuni ale Banatului, se observă o înlocuire a pânzei țesute și a îmbrăcămintei confecționate în casă, cu țesături de prăvălie.

Iată deci că nu apropierea sau depărtarea de oraș este una din cauzele de alterare a portului național. Desigur apropierea de oraș exercită o oarecare înrâurire asupra portului, obiceiurilor, dar această influență se manifestă mai mult prin o rafinare, o perfecționare artistică a artei naționale țărănești.

INFLUENȚA ORAȘANEASCA

Același port național, aceleași broderii și motive artistice se perfecționează și se desăvârșesc pe motiv ce comuna respectivă este mai departe sau mai aproape de oraș. Apropierea de oraș desvoltă simțul estetic, mărește interesul frumosului și desvoltă sentimentul egoismului personal. Am cunoscut cazuri, când fete de țăran stăteau ascunse în casă, luni de zile, pentru ca alte fete să nu le descopere modelul lor, pe care-l coseau pe cămeși, pentruca la horă, nimeni să nu fie ca ele. Ori apropierea de oraș, fie că aduce pe orășan în contact cu satul și atunci romînca vrea să-și etaleze un costum cât mai original și mai perfecționat în culori și broderii, fie că duce pe țăran în oraș, unde acesta vrea să apară cât mai îngrijit și cât mai bine îmbrăcat. Iată deci că apropierea de oraș are darul să evolueze arta națională, spre o perfecțiune cât mai mare. Dar rău nu este aici, ci în faptul că țăranca neavând o pregătire artistică, cât de redusă, nu știe ce să aleagă în acest proces de perfecționare a artei originare, ci ia la întâmplare modele streine, ce-i cad în mână, fără să se intereseze dacă sunt motive românești sau streine. Este suficient ca modelul să-i placă, pentruca să-l adapteze așa cum crede ea de **cuviință, să aleagă sau să îmbine culorile într'un mod personal,** pentru ca să se îndepărteze de modelul original românesc și în câțiva ani de perfecționare și evoluție a artei naționale românești, să ne trezim că ne-am abătut dela motivele noastre naționale și am trecut din sfera influenței streine, în sfera amestecului perfect, care ne-a pervertit portul național, ducându-ne în situația ridicolului.

Apropierea orașului ar putea avea un rol covârșitor în perfecționarea și evoluția portului și artei naționale, dacă cineva s'ar îngriji de supravegherea și îndrumarea acestui proces de necontestată evoluție artistică a artei țărănești. Și aici un rol de seamă l-ar avea școlile gospodărești și profesionale, care în loc să pregătească funcționare și candidate la toate decăderile fatale orașului, ar crește fiice de țăran cunoscătoare ale gospodăriei, menajului și artei naționale concretizate în portul nostru național, care pe zi ce trece se înstrăinează, se alterează, maimuțărind orașul cu toate păcatele lui.

INDUSTRIA ȚARANEASCA

Trecerea portului național prin faza rafinării se datorește în bună parte și condițiunilor economice. Un om bogat își poate permite mai multe îmbunătățiri în hrană în primul rând, apoi în îmbrăcăminte. Odată cu creșterea standardului de viață, cresc și nevoile atât de ordin utilitar cât și cele de împodobire, cari satisfac vanitatea sau uzul personal.

In satisfacerea acestei vanități și desvoltarea rafinamentului, pe care-l aduce bunăstarea, s'a făcut trecerea dela pânza de casă, confecționată în întregime în cadrul industriei casnice țărănești, la pânza de fabrică, de gata, mult mai subțire, mai voalată decât cea țesută de mâna țărancei. E adevărat că uneori industria, prin mijloacele ei perfecționate și utilizarea mașinismului la maximum, a ajuns să ofere asemenea produse la prețuri mult mai scăzute, decât materialele confecționate în cadrul industriei casnice țărănești, astfel că economicul primează considerente de ordin național.

Dar în acest proces de industrializare a artei naționale țărănești, prin spiritul de imitație, s'a trecut uneori limitele normalului, astfel ne aducem aminte că într'o zi vizitând casa unui țăran, dintr'o regiune oarecare, am găsit pe soția acestuia la războiul de țesut. Am admirat cu toată sinceritatea arta și dexteritatea cu care femeia mânuia cele vreo șase ițe și împletea diferite forme de feluri de ațe, cari în războiu dădeau la iveală. niște trandafiri și flori de o valoare artistică de netăgăduit. La urmă am întrebat pe femeia la ce va întrebuința aceste cusături? Mi-a răspuns senină:

— Sunt briz-brizuri.

Am făcut ochii mari, n'am putut spune nici un cuvânt și în sinea mea. mi-am zis: iată o muncă nu inutilă, dar o evoluție a artei țărănești și o irosire a timpului și materialului, demnă de o cauză mai bună.

Că am ajuns ca în satele noastre țărăncile să aibe la geamuri briz-bizuri nu este un semn de civilizație, atâta vreme cât aceleași geamuri nu se deschid decât odată pe an, pentru a intra razele soarelui, când mortalitatea infantilă face ravagii și când cadavrul biologic al neamului scade, datorită sub nutriției.

PERVERTIREA PORTULUI NAȚIONAL

Economicul reprezentat prin bunăstare, în lumea țărănească nu influențează arta națională țărănească în direcția evoluției, ci o pervertește.

Și în Banat această pervertire a portului național, metamorfozat în oglinda mahalalei, este mai evidentă în plasele Giulvăz, Ciacova, Gătaia apoi în comunele Jebel, Ghilad și jur unde „crăpdășănurile" pantofii de lac, de „piele de fiscal" sunt în mare cinste. Acea femeie se consideră mai bine, mai avută, care este împopoțonată cu mai multe târgueli de oraș, transformate și adaptate după fantezia fiecăreia. S'a mers atât de departe cu această imitație a orașului și a păcatelor lui, încât la Jebel și Ghilad femeile, pentru a fi în nota timpului, au arborat și.. pălării, dar nu pe cea pe care o purta bunicile noastre, ci ținând pas cu moda, în urmă doar cu câteva sezoane, față de cucoanele dela oraș.

Este un fenomen de ridiculizare, foarte dureros, care împinge satele noastre spre panta decăderii. Această alunecare spre ridicul și caraghioslâc nu numai că ne scade valoarea artistică și distruge portul nostru românesc, dar ne și pervertește neamul, îi scade valorile, îl face ușuratec, capabil de orice deslănare din virtuțile specific neamului nostru, scoțându-l din rolul lui covârșitor în această parte a Europei.

O țărănime alunecată pe această pantă, și în special femeile, își pierde forța morală, își destramă calitățile și virtuțile. O cauză a natalității scăzute trebue căutată și în acest fenomen, pentrucă o țărancă îmbrăcată în aceste fantezii ale orașului, ajunge să-și păstreze și silueta și să-și salveze această fantezie prin fuga de natalitate.

Am desprins din această problemă, prea vastă pentru un articol, doar o aprte din cauzele înstrăinării și dispariției portului național. Unele din cauzele arătate de noi sunt generale, pentru toată țara, altele sunt specifice acestei regiuni, se cuvine ca în câteva linii mari să propunem și măsurile de îndreptare, fie de stăvilire, a acestui îngrijorător fenomen.

CE TREBUE SĂ FACEM

O primă acțiune ,care după părerea noastră ar da roade apreciabile, este exemplul viu, anume ca societățile femeiești, de cari avem destule în orașele noastre, să își înscrie ca punct de program cultivarea portului național și arborarea costumului la orice ocaziune solemnă, sărbătoare națională sau festivitate. Și în această direcție ce exemplu mai grăitor, decât exemplu marei noastre Regine Maria, care a îndrăgit atât de mult costumul național, încât n'a fost ocaziune în care să nu-l poarte cu mândrie. Același lucru cu învățătoarele și soțiile de preoți ale căror toalete și îmbrăcăminți folosesc de model azi și țărăncilor, în multe comune, unde procesul de înstrăinarea portului național este mai înaintat.

Intelectualele din sate, mai mult decât cele din oraș, au datoria să poarte costumul național cu mândrie, dând astfel un exemplu viu al cinstirei portului nostru național.

Cu mijloace materiale modeste se pot organiza în fiecare comună cel puțin odată la an, concursuri pentru premierea celor mai frumoase costume, lucrate în întregime cu mâna, de femei sau fete.

Nu premiul în sine, ci faptul de a fi socotit ca cel mai frumos costum în sat, ar fi un stimulent, care ar face ca portul național original, neinfluențat de motive streine ,să fie cultivat și prețuit după adevărata lui valoare.

Avem nădejdea că azi, când la îndemnul M. S. Regelui Carol al II-lea Fundațiile Regale au înscris în programul lor, cultul portului național se vor lua măsurile de îndreptare acestui rău, spre a împiedica cu un ceas mai de vreme, procesul de înstrăinarea și pierderea acestui tezaur de artă națională, care este portul nostru național.

„Universul" care de peste o jumătate de veac a priveghiat la ținerea trează a românismului, în toate atributele lui, își ține de datoria sa să dea alarmă și să strige „Salvați portul național".

OCT. METEA

Al IV-lea congres național de tuberculoză

(Cernăuți, 24, 25, 26 Septembrie)

In zilele de 24, 25 și 26 Septembrie a. c., se va ține la Cernăuți al IV-lea congres național de tuberculoză, organizat de societatea pentru studiul tuberculozei, cu următorul program:

1. **Tuberculoza în mediul rural:** Raportori: prof. M. Ciucă: **Aspectul general al problemei.** g-ral dr. I. Bălănescu și I. Gaspar; prof. I. Moldovan și Agregat Zolog (Cluj); prf. I. Bălteanu și I. Alexa (Iași); dr. Stoichiță (Sibiu) și dr. M. Nasta și I. Gaspar: rapoarte documentare.

2. **Turburările metabolimului în tuberculoză și metodele terapeutice menite să le influențeze:** raportor: prof. Gh. Popoviciu (Cluj).

3. **Tuberculoza laringelui:** raportor: dr. I. Țețu (București).

4. **Rolul infirmierei vizitatoare în lupta antitubeloasă:** raportor: d-na Costriș (Iași).

5. **Excursii la mânăstirile din Bucovina.**

Participanții la acest congres vor adresa cererea de înscriere împreună cu taxa de lei 300, precum și titlul comunicărilor ce doresc să facă, pe adresa d-lui dr. M. Nasta, secretar general al congresului, Splaiul Independenței 103 (Institutul de seruri și vaccinuri „Dr. I. Cantacuzino") București.

xx

S'a găsit cadavrul unui copil

Târgoviște. 23 Iulie

In urma unui denunț, jandarmii au găsit în latrina locuinței lui Dincă Ilie, din Găești str. Avram Iancu, cadavrul, în putrefacție, al unui copil de curând născut.

Parchetul a dispus facerea cuvenitelor cercetări.